

Stanislav Kratochvíl má rád turistiku, zejména v horách a velmi rád cestuje (například vypůjčeným autem po Kalifornii nebo Arizoně). Ve svém volném čase rád spolu s manželkou Alenkou turisticky navštěvuje různá místa v Česku i v zahraničí. V zimě sportuje na běžkách a v Kroměříži si pochvaluje možnost chodit několikrát týdně plavat do plaveckého bazénu. Ke společným zájmům manželů Kratochvílových patří návštěva divadelních představení ve Zlíně, Uherském Hradišti a v Olomouci.

Několikrát jsem v posledních pěti letech se Standou sdílel stejný pokoj na výcvicích a kongresech. V Lisabonu ráno dělal sklapovačky, v Liptovském Jánu chodil běhat

do mrazivého rána. Po celodenní účasti na kongresu, kdy se stále zdraví, objímá a vtipkuje s neuvěřitelným množstvím lidí všech věků z celého světa, kteří se k němu radostně hrnou, mě vždy ještě večer vyhnal na prohlídku města, kde se čile o vše zajímal. Je k neutahání a i do velkého kopce na hrad v Lisabonu stále téměř běžel.

Jako člověk je Standa velmi zvědavý, pracovitý, pravdivý, originálně se v něm sdružuje empatie s laskavostí, gentlemanství a takt s aktivitou, přímostí a otevřeností. Při tom všem je neuvěřitelně skromný, nenáročný a přátelský ke všem.

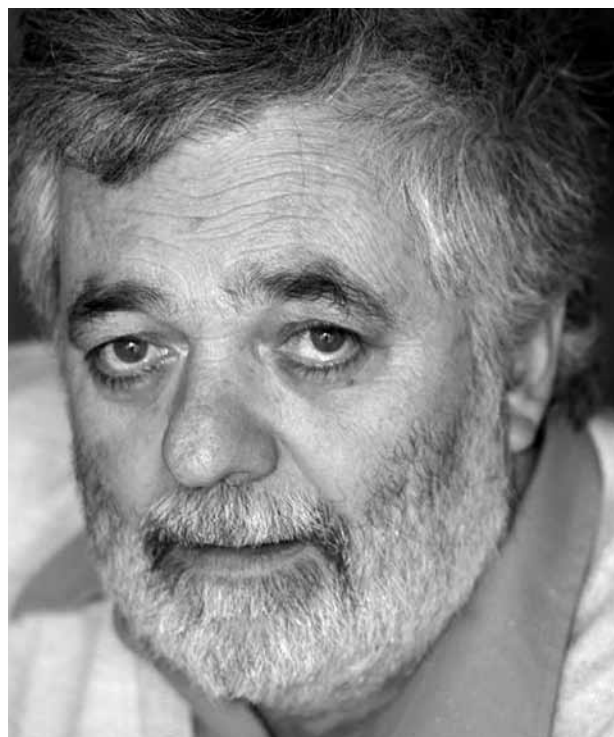
Co popřát na konec – buď Stando stále stejný ještě dalších dvacet let!

prof. MUDr. Ján Pavlov Praško, CSc.

ODIŠIEL PROF. MUDr. VLADIMÍR NOVOTNÝ, CSc. (23. 10. 1946–17. 4. 2012)

Je utorok. Sedemnásť apríl 2012. Bežné ráno. Pracovný deň na Psychiatrickej klinike LF UK v Bratislave sa začína ako vždy rannou poradou. Lekári, psychologovia, doktorandi, vrchná sestra čakajú na príchod prednostu kliniky – pána profesora Novotného. Neprišiel. Pán primár sa pýta, či niekto vie, kde je pán profesor. Nikto nevie. Je to nezvyčajné, pán profesor vždy vopred oznámil, keď nemal prísť. V myšliach jeho kolegov začínajú rásť obavy. Pokusy spojiť sa telefonicky s pánom profesorom a jeho manželkou Alexandrou, ktorá tiež neprišla do práce, sú neúspešné. Oznamujeme to polícii a synovi profesora Novotného, ktorý býva v Bratislave. Primár André a docent Pečeňák sa vybrali k bytu osobne. Po dvanásť hodine prichádza zdruvujúca správa. Pán profesor a jeho manželka boli nájdení v ich byte pod Slavínom bez známok života. Príčinou smrti bola otrava kyslíčnikom uhoľnatým. Podľa doteraz zverejnených výsledkov vyšetrovania dôvodom bola porucha v odvetrávaní z plynového kotla v kúpeľni. Správa o nešťastí sa šírila rýchlosťou blesku po klinike, po nemocnici, po fakulte, po meste, po Slovensku, aj mimo neho. Všetci najprv správe neveria, nemôžu, nechcú veriť. Potom sú v šoku, smutní, bezradní. Otázky typu ako je to možné, prečo, prečo práve on, kto za to môže, ešte len čakajú na odpoveď. Smrť pána profesora a jeho manželky je taká neočakávaná. Veď ešte včera tu bol plný energie a plánov. Odišli bez rozlúčky.

Profesor MUDr. Novotný, CSc., sa narodil v Bratislave. Po ukončení gymnázia (1964) sa rozhodol pokračovať v štúdiu na Lekárskej fakulte UK, odbor všeobecné

lekárstvo. Ako sám hovoril, lekárske povolanie v ňom prirodzene vzbudzovalo rešpekt, bolo synonymom dôstojnosti a humánosti. A so šibalským úsmevom dodával:

„Pod moje rozhodnutie sa podpísal aj fakt, že som býval neďaleko lekárskej fakulty.“ Už ako študent mal záujem o psychiatriu. Od 4. ročníka začal pôsobiť na Psychiatrickej klinike LF UK ako študentská vedecká pomocná sila. Po ukončení vysokoškolského štúdia (1970) nastúpil pracovať na Psychiatrickú kliniku LF UK a Fakultnej nemocnice (FN), teraz Univerzitnej nemocnice, kde pôsobil až posledného dňa svojho života. Najprv ako sekundárny lekár (1970–1974), potom ako vedúci ambulancie (1974–1984), ordinár pre alkoholológiu (1985–1989). V r. 1990–2001 bol zástupcom prednostu kliniky pre liečebno-preventívnu činnosť a v r. 2001 sa stal prednostom kliniky. Bol plne kvalifikovaným odborníkom. V r. 1974 úspešne zvládol atestáciu I. stupňa, v r. 1979 atestáciu II. stupňa z odboru psychiatria a v r. 1984 atestáciu z adiktológie. Bol výborným lekárom, obľúbeným medzi pacientmi, vždy ochotný pomôcť, s veľmi korektným prístupom ku každému z nich.

Pedagogická životná dráha profesora Novotného začala v r. 1989. Najprv bol odborným asistentom. Externú vedeckú prípravu ukončil na Lekárskej fakulte UK v r. 1990 (CSc.), v r. 1997 habilitoval na docenta psychiatrie a v r. 2004 sa stal sa profesorom psychiatrie. Bol vynikajúcim pedagógom. Prednášal, viedol praktické cvičenia pre medikov v slovenskom a anglickom jazyku z predmetov Lekárska psychológia, Psychiatria a povinne voliteľného predmetu Drogy a drogové závislosti. Vedel zaujať poslucháčov. Prednášky dopĺňal aktuálnymi novinkami, zaujímavými klinickými prípadmi. Mal povest náročného a prísneho pedagóga. Od študentov vyžadoval nielen solídne znalosti z iných, už absolvovaných predmetov, ale aj schopnosť využiť tieto vedomosti. V posledných rokoch viedol diplomové práce poslucháčov medicíny. Prednášal aj na Filozofickej fakulte UK povinne voliteľný predmet Klinická psychofarmakológia a na Právnickej fakulte UK a Akadémii policajného zboru SR Súdnu psychiatriu. Na LF UK bol členom a od r. 2009 predsedom Odborovej komisie doktorandského štúdia pre študijný odbor 7.1.12 Psychiatria. Bol školiteľom 9 lekárov a psychológov zaradených do vedeckej prípravy, ktorí úspešne obhájili PhD. Bol členom Akademického senátu LF UK a členom Vedeckej rady LF UK. Podieľal sa na postgraduálnom vzdelávaní mnohých psychiatrov, neurológov a súdnych znalcov z odboru psychiatria. Pod jeho vedením na pracovisku v akademickom r. 2008/2009 začalo činnosť Oddelenie súdnej psychiatrie na PK LFUK, ktoré organizuje kurzy súdnej psychiatrie pre záujemcov z celého Slovenska. Aj tu bol ako dlhoročný súdny znalec mimoriadne aktívny.

Okruh vedeckých a odborných záujmov profesora Novotného bol mimoriadne široký. Zaujímal sa o psychofarmakológiu, biologickú psychiatriu, psychopatológiu, adiktológiu, súdnu psychiatriu a neskôr aj o psychiatrickú epidemiológiu. Ako zodpovedný riešiteľ a spoluriešiteľ sa podieľal na realizácii mnohých výskumných úloh. Išlo o granty VEGA (Študenti vysokých škôl a psychoaktívne látky), granty Slovenskej psychiatrickej spoločnosti SLS (EPID – Epidemiológia depresie na Slovensku, EPIA – Epidemiológia vybraných úzkostných porúch na Slovensku, EPIAF – Epidemiológia alkoholizmu a fajčenia na Slovensku), grant KEGA – Univerzitní študenti a psychoaktívne látky, IGA MŠ SR – Forenzne psychologická

a psychiatrická analýza páchatelov homicidia. Výsledky riešenia výskumných úloh sú súčasťou početných článkoch a monografií. S pozitívnym ohlasom sa stretli monografie o epidemiológii depresívnych a úzkostných porúch na Slovensku, ktorých je spoluautorom. Spolu s riešiteľským tímom sa snažili upriamiť záujem odbornej verejnosti a zodpovedných inštitúcií na témy, ktoré v tom čase na Slovensku neboli v centre záujmu. Ako dlhoročný súdny znalec z oboru psychiatrie, ale aj ako riešiteľ výskumnej úlohy IGA MŠ SR získal veľa poznatkov o extrémnej agresii (o motívoch a iných okolnostiach súvisiacich s vraždami). Pripravovaného vydania monografie na túto tému sa už nedožil. Cenné sú práce o transkultúrnych aspektoch v posudzovaní násilnej trestnej činnosti páchanej cudzincami.

Profesor Novotný bol mimoriadne tvorivý človek. Svedčí o tom aj viac ako 380 vedeckých a odborných prác publikovaných v domácich a zahraničných časopisoch, ktorých bol autorom a spoluautorom, 8 monografií, početné kapitoly vo vysokoškolských učebných textoch a učebniciach, recenzie v časopisoch a zborníkoch. Väčšina jeho práce bola hodnotená ako originálne práce s veľkým ohlasom doma a v zahraničí (viac ako 450 citácií). Za publikačnú činnosť bol viackrát ocenený – cena časopisu Psychiatria pre prax (2003), Matulayova cena Slovenskej psychiatrickej spoločnosti (2004), Cena Slovenského literárneho fondu v oblasti biologických a medicínskych vied (2004), Guensbergerova cena Slovenskej psychiatrickej spoločnosti (2005).

Môžeme ho oprávnenne nazvať aj neúnavným prednášateľom. Síce nie je k dispozícii presný počet všetkých prednášok, v ktorých bol autorom alebo spoluautorom, ale bude ich viac ako 500. Zúčastnil sa ako prednášajúci na mnohých odborných a vedeckých podujatiach doma a v zahraničí. Po návrate domov podstatné informácie vždy sprostredkoval ústne aj písomne v odborných časopisoch. Zaslúžil sa o spoluprácu nášho pracoviska s viacerými psychiatrickými pracoviskami v zahraničí. Mal veľa priateľov najmä medzi českými psychiatrami. Bol organizátorom a spoluorganizátorom spoločných československých a moravsko-slovenských odborných podujatí, udržiaval ich kontinuitu, inicioval ich renesanciu aj po rozdelení Československa.

Veľkým prínosom bola práca profesora Novotného v redakčných radách odborných psychiatrických časopisov. Bol členom redakčnej rady Českej a slovenskej psychiatrie, Adiktologie, predsedom redakčnej rady Psychiatria pre prax, šéfredaktorom časopisu Alkoholizmus a drogové závislosti. Mnoho rokov bol členom viacerých odborných spoločností: členom ECNP (Europ. Colleg. Europsychopharm), IBRO (Int. Brain. Research Org.), EAP (Europ. Assoc. For Psychiatry), Board Danube Psychiatric Association, Českej neuropsychofarmakologickej spoločnosti, Českej spoločnosti pre biologickú psychiatriu, čestným členom Českej psychiatrickej spoločnosti, členom výboru Slovenskej psychiatrickej spoločnosti SLS (v r. 1994–2002 1. viceprezident spoločnosti), predsedom Sekcie alkoholizmu drogových závislostí SPS (v r. 1992–2002), členom Spoločnosti pre biologickú psychiatriu a ďalších.

Mimoriadne rozsiahla bola aj jeho odborne-organizačná činnosť: bol krajským odborníkom pre odbor psychiat-

ria (1997–2005), členom vedeckej rady Národného monitorovacieho centra pre drogy pri Úrade vlády SR, členom pracovnej skupiny pre psychofarmaká kategorizačnej komisie MZ SR, členom Komisie pre liečivá ŠÚKL a externým posudzovateľom z odboru psychofarmakológie pre ŠÚKL. Patril medzi organizátorov slovenských psychiatrických zjazdov, smolenických psychofarmakologických sympózií, AT konferencií, československých psychofarmakologických, ale aj psychoterapeutických konferencií.

Profesor Novotný bol človek nesmierne sčítaný, nielen v odbore a v medicíne, ale aj v kultúre, vo filozofii, v histórii, v umení, v politike. Zaujímal sa veľmi intenzívne takmer o všetko. Mal priam fenomenálnu pamäť. Dalo sa s ním diskutovať na akúkoľvek tému a stále sa všeličo od neho naučiť. Bol známy svojím kritickým úsudkom. V odborných časopisoch, ale aj vo verejnoprávných médiách (v televízii a v rozhlase, v dennej tlači) a v diskusiách, či už s nadriadenými, alebo s „obyčajnými“ ľuďmi, sa kriticky vyjadroval k rôznym problémom nielen v medicíne, ale aj k veciam verejným ako takým. Naposledy napr. veľmi kriticky k tzv. generickej preskripcii liekov, k rušeniu niektorých špecializovaných oddelení, ale aj k dlhodobému neriešeniu problému čo s intoxikovanými osobami, ktoré zatažujú oddelenia nemocníc, keďže stále nie sú k dispozícii zariadenia podobné pôvodným zachytým staniciam. Mal kritické pripomienky k chýbaniu fungujúceho zdravotného systému ako základu dlhodobej koncepcie štátnej zdravotníckej politiky.

Mal veľmi rád život. Rád cestoval a spoznával nové kraje, ľudí, ich kultúru, tradície.

K jeho záujmom patrili filmové a divadelné predstavenia (videl takmer všetky premiéry v Štúdiu L+S), vážna hudba, ale aj džez a folk, počúval Ch. Reu, navštívil oba bratislavské koncerty L. Cohena. Miloval pohyb vo vode. Rád chodil na chalupu pri jazere v Senci. Viac ako 20krát splavil Dunaj, ale Hron, Labe a iné rieky. Za „odpádlované“ kilometre si vo vodáckom klube Hercules vyslúžil hodnosť korvetného kapitána. Mal rád hory, absolvoval veľa túr a hrebeňoviek po Malej a Veľkej Fatre, v Nízkyh, Vysokých a Západných Tatrách, po Karpatoch, ale aj v Čechách a v zahraničí. Rád chodil na chalupu v Terchovej, ktorú si zaobstaral spolu so svojimi najbližšími priateľmi. V posledných 2 rokoch sa venoval nordickej chôdzi a za športový klub svojich priateľov OGOPOGO absolvoval rad pretekov v Rakúsku a získal v zrelom veku prvé športové medaily, na ktoré bol príslušne hrdý. Mal rád ľudí bez ohľadu na ich vek, sociálny status, národnosť a ľudia mali radi jeho.

Pán profesor bol extrovert, veľmi spoločenský človek, bol vynikajúcim spoločníkom. Aj keď čas už zanechal na výzore pán profesora drobné stopy, psychicky ostal tým mladíkom, ktorého sme niektorí spoznali ešte počas štúdia na fakulte. Plným energie, plánov a radosti zo života. Mal zvláštne kúzlo osobnosti, pre ktoré nebol vnímaný ako nadriadená autorita, ale ako kolega, priateľ. Nerozkazoval, zbytočne nekontroloval, nechával nám priestor pre samostatné rozhodovanie. Práca tak pod jeho vedením nebola traumatizujúca. Korektným prístupom k ľuďom stimuloval ich záujem, aktivitu. K problémom svojich spolupracovníkov, bez ohľadu na ich vek či pracovné zaradenie, neostával ľahostajný, zaujímal sa o nich a snažil

sa im úprimne radami a skutkami pomôcť. Nikdy nebol zlomyseľný alebo inak malígny.

Napriek vysokej pracovnej aktivite a angažovanosti nezanedbával svoju rodinu, spolu s manželkou vychovali dvoch synov a posledné roky sa veľmi tešili z vnúčat.

Profesor Novotný má svoje miesto medzi poprednými predstaviteľmi slovenskej, českej a dovoľme si povedať aj európskej psychiatrie. Patril k ľuďom, ktorí pre psychiatriu vykonali kus práce bez ohľadu na voľný svoj čas a zdravie. Je až ťažko uveriteľné, čo všetko stihol v živote urobiť pre rozvoj svojho odboru. A čo ešte všetko mohol urobiť, keby tragická udalosť tak drasticky nepretrhla niť jeho života. Jeho smrť v 65 rokoch života je obrovskou stratou pre psychiatriu, ale aj pre celú slovenskú medicínu.

Život každého človeka má svoj začiatok a koniec. Koniec je niekedy náhly, neočakávaný, bez predchádzajúcich varovaní. O to ťažšie sa tí, ktorí ostávajú, vyrovnávajú so smrťou blízkeho človeka. 23. apríla sa večer po pohrebe prof. Novotného a jeho manželky stretlo v Rock café vyše 100 jeho kolegov a kamarátov, nielen z Bratislavy, ale i celého Slovenska. Premietali sa jeho fotografie, počúvali sme jeho obľúbené CD, spomínali spoločné zážitky, plakali i usmievali sa. Bola to prvá úlava po prežitom šoku, smútková práca nás ešte len čaká. My, jeho spolupracovníci, kolegovia a priatelia, sa so smrťou pána profesora len ťažko vyrovnávame. Vážili sme si ho, obdivovali sme jeho životný elán, mali sme ho radi. Pán profesor, kolega, priateľ, Vlado, budú nám chýbať Tvoje brilantné odborné analýzy, filozofické úvahy na všetky možné témy, Tvoje referovanie zo služobných ciest, zasadnutí Vedeckej rady a Akademického senátu LF UK, z dovolení. Tvoje dobre mienené rady, aj láskavé upozornenia. Tvoj priam nákazlivý smiech a humor. Celý profesionálny život si zasvätil psychiatrii a všetkému, čo s ňou súvisí. Ďakujeme, že sme časť tejto cesty mohli ísť s Tebou. Česť Tvojej pamiatke!

*Tvoji spolupracovníci z Psychiatrickej kliniky LF UK
a UN Bratislava – Staré Mesto
a prof. PhDr. A. Heretik, PhD.,
z Katedry psychológie FF UK v Bratislave*

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

rád bych na tomto místě vyjádřil za redakční radu upřímnou soustrast pozůstalým této tragické události. Vlado Novotný byl dlouholetým členem redakční rady a byl duší našeho časopisu na Slovensku. Vždy byl nápomocen a svým otcovsky vlídným a přátelským způsobem dokázal usměřňovat naše kroky. Osobně mě mrzí, že jsme si nestihli říci spoustu věcí, nestihli jsme ani uskutečnit naši společnou procházku po Žižkově, kam tak rád chodil s vnoučaty. Přejí jeho duši věčný klid.

*Za redakční radu
Martin Anders*